

El darrer llibre de Francesc Ferrer

FERRER I GIRONÈS, Francesc.

Joan Tutau i Vergés.

Col·lecció Cooperativistes Catalans, 5. Cossetània Edicions, 2006.

Quan era senador a Madrid, Francesc Ferrer recorregué arxius i biblioteques per confegir els seus treballs bibliogràfics, i foren les troballes documentals relacionades amb el cooperativisme que li acresqueren l'interès per la figura de Joan Tutau, el figuerenc que arribà a ser ministre de la Primera República; posteriorment redactà aquesta primera biografia de l'home que encarna perfectament la figura tòpica i llegendària del republicà federal empordanès. L'autor, didàctic, dedica un capítol a recordar les fites més decisives de la política espanyola del segle XIX, particularitzant els efectes i reaccions més importants que es produïren a l'Empordà i a Barcelona: les guerres carlines, la concreció de l'integrisme catòlic espanyol, el protorepublicanisme empordanès de Tomàs de Puig, la primera generació de federals d'Abdó Terrades...

A continuació seguim la vida de Tutau, fill de propietaris benestants que comerciaven amb quincalleria a Figueres i després a Barcelona, on el mateix polític-empresari va regentar el negoci: les experiències de l'adolescent i jove a l'Empordà, el seu ingrés a la

política activa als vint-i-cinc anys —els de la majoria d'edat, llavors—, els primers conflictes amb l'Estat —monarquia, Església i oligarquia—, la persecució policial, els empresonaments, els exilis i els retorns, i la considerable activitat polièdrica del figuerenc. Ferrer explícitament vol corregir una injustícia: els historiadors espanyols i catalans han repetit que el primer cooperativista peninsular va ser Fernando Garrido, però l'autor ens explica que Tutau i Garrido, molt amics, compartiren exili a Londres, on s'interessaren vivament pel cooperativisme; Garrido tingué un accident, hagué de ser hospitalitzat, i fou Tutau qui primer tornà i qui encengué la primera espelma del cooperativisme com a manera de pal·liar els dèficits de les classes populars.

Ja en la plenitud de la vida pública, seguim Tutau al Congrés, on formà part del grup republicà com a expert en economia política, la qual cosa el va portar a ser nomenat ministre d'Economia el

1873 pel seu amic i president Estanislau Figueras; cinc anys més tard, i a Barcelona, presidí la Sociedad Catalana General de Crédito, pronunciant conferències a Figueres o a l'Ateneu de Barcelona... Ferrer el destaca com a introductor pioner del georgisme —de l'economista americà Henry George—, una mena de socialisme agrari. Els darrers capítols són dedicats a l'activitat cultural de Tutau: a Figueres va ser un dels fundadors del Casino Menestral (1856); amb uns companys publicà l'*Almanaque democrático* (1864); el 1876 cedí a l'actual Institut Ramon Muntaner quadres per a l'aula de dibuix i equípaments per als laboratoris de física i química; de la seva activitat fora de Figueres en destaquem, com Ferrer, la seva resposta a l'anticatalanista escriptor espanyol Núñez de Arce, basada en la concepció regionalista i federal del catalanisme.

Francesc Ferrer tanca el que va ser el seu darrer llibre amb un capítol de conclusions on d'una banda repassa les principals característiques de la personalitat moral i política de Joan Tutau, del seu pensament social, del seu valor que donà sempre al treball, al concepte republicà de la vida, a la democràcia activa i progressiva; i de l'altra, sobretot, en reivindicant la memòria per salvar-lo de l'oblit.

Joan Ferrerós

Un model de colònia escolar

VILLEGAS, Almudena.

Les colònies escolars.

La colònia escolar Turissa.

Ajuntament de Tossa de Mar. Quaderns d'Estudis Tossencs, 8. Tossa de Mar, 2006. 192 pàgines.

«Un matí d'estiu de l'any 1930 vaig veure la platja Gran de Tossa plena de nens que feien gimnàs en vestit de bany. No ho havia vist mai i ho recordaré sempre», escriu Josep Maria Ainaud de Lasarte, que ha tingut la gentilesa de prologar aquest llibre d'Almudena Villegas. Aquesta frase inclou molta de la informació que es desenvolupa posteriorment a l'obra: les colònies escolars Turissa tingueren lloc a Tossa entre els anys 1930 i 1935; foren una iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona i tenien el pedagog Artur Martorell com a director; i la seva finalitat era essencialment higienista i de salut.

Almudena Villegas és una jove mestra i pedagoga de Tossa i aquest llibre, publicat a iniciativa de l'Arxiu Municipal de la vila, és la reelaboració del seu treball de fi de carrera. Val la pena escoltar la seva autora per reconciliar-nos, encara que sigui per uns moments, amb el sentit i el valor de la docència universitària: «a l'assignatura d'història de l'educació vaig veure la llum [...] vaig sentir un neguit agradable [...] un dia ens va

parlar de les colònies escolars [...] vaig descobrir que el meu poble, Tossa de Mar, va ser un dels escenaris d'una de les colònies més interessants [...] així, doncs, vaig decidir visitar l'arxiu municipal».

El llibre ens situa en un determinat moment històric (entre 1900 i 1939), ens explica com van néixer les colònies escolars a casa nostra (poc a veure amb el sentit, la durada i l'organització de les actuals colònies d'estiu) i descriu l'acció educativa de l'Ajuntament de Barcelona, impulsor i defensor d'aquesta experiència (per cert, més de 30 pobles gironins acolliren colònies organitzades per l'Ajuntament de Barcelona: encara hi ha feina a fer per part dels investigadors!), que s'inscriu en el que aleshores era la millor pedagogia. Però el gruix de la publicació es dedica a la colònia escolar Turissa: al seu director; a la innovació que suposava que «els vilatans, sobretot la mainada, participessin de la vida social de la colònia, de la mateixa manera que els escolars es van integrar a la vida quotidiana del poble»; i a l'afany explícit d'aprofitar al màxim les possibilitats del medi humà (els pescadors, les masies, la producció surera), històric (la vil·la romana i la vila medieval) i natural (el terreny, la costa, les plantes, els animals, el paisatge) de Tossa.

El llibre es presenta magníficament il·lustrat,

amb fotografies i documents molt ben escollits i amb trette annexos a títol de prova documental d'una realitat poc coneguda, però que diu molt a favor dels dirigents i de les polítiques que, en altre temps, feren de Catalunya una avançada de l'educació entesa com a ver-tadera política social.

Xavier Besalú

Nou volums de la Nova Biblioteca Olotina

BARNADAS I PUIGFERRER, Joan.
Joan Deu i Ros, una biografia política.
Nova Biblioteca Olotina, 1.
Ajuntament d'Olot. Olot, 2001.

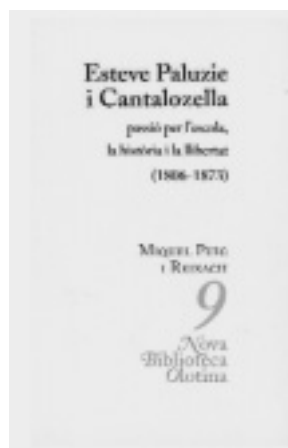
PLANAGUMÀ I GELADA, Antoni.
La guerra civil a Olot, memòries des de l'exili.
Nova Biblioteca Olotina, 2.
Ajuntament d'Olot. Olot, 2002.

CUÉLLAR I BASSOLS, Alexandre.
Olotins a contrallum, vint-i-cinc retrats al vol.
Nova Biblioteca Olotina, 3.
Ajuntament d'Olot. Olot, 2003.

PUIGVERT I SOLÀ, Joaquim.
M. Josep Danés i Torras, arquitecte, una biografia professional.
Nova Biblioteca Olotina, 4.
Ajuntament d'Olot. Olot, 2003.

DANÉS I LLONGARRIU, Joaquim.
Del carrer de la Proa a l'examen d'estat, memòries.
Nova Biblioteca Olotina, 5.
Ajuntament d'Olot. Olot, 2004.

VIDAL I FORGA, Gil.
Memòries.
Nova Biblioteca Olotina, 6.
Ajuntament d'Olot. Olot, 2005.

GASCON I RODÀ, Jaume.
Memòries d'un periodista català (1904-1940) (2 vol.).
Nova Biblioteca Olotina, 7 i 8.
Ajuntament d'Olot. Olot, 2006.

PUIG I REIXACH, Miquel.
Esteve Paluzie i Cantalozella, passió per l'escola, la història i la llibertat (1806-1873).
Nova Biblioteca Olotina, 9.
Ajuntament d'Olot. Olot, 2006.

El setembre de 2001 va aparèixer el primer volum de la Nova Biblioteca Olotina, publicat per l'Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot, i el desembre passat se'n va publicar el novè. En aquest període de poc més de cinc anys la col·lecció ha donat a conèixer nou textos inèdits de memòries i biografies de persones dels segles XIX i XX vinculades amb la ciutat d'Olot i comarca que per diverses circumstàncies no havien estat publicats fins ara.

El primer volum és la biografia de l'alcalde republicà d'Olot Joan Deu, defensor de la ciutat contra els carlins, un polític tan estimat per les classes treballadores com menyspreat

pels sectors més conservadors. Va accedir a l'alcaldia gràcies al sufragi universal dels homes que instituí la Gloriosa, fet que va obrir les urnes a les classes populars, les quals es van decantar d'una manera clara per l'opció republicana federal. Aquest alcalde, conegut com «en Deu republicà», va patir durant anys una mala propaganda que el text ajuda a desmentir, alhora que el situa en el seu just context.

El segon volum són les memòries d'Antoni Planagumà, un polític actiu a la ciutat fins al 1939, en què va haver d'exiliar-se a França, on va viure fins a la mort. El 1936 va signar el decret de col·lectivitzacions a Olot, com a president del Departament d'Economia del Consell Municipal. El llibre repassa la Guerra Civil a la ciutat i inclou un text inèdit sobre els fets del Triai, un dels episodis més sagnants a la ciutat, en què un escamot incontrolat va matar onze persones.

L'escriptor Alexandre Cuéllar, amb la seva típica prosa àgil i engrescadora, és l'autor del tercer volum, que descriu vint-i-cinc personatges olotins desapareguts, de tarannàs i ideologies molt diferents, alguns retratats de forma magistral, que tenen en comú el fet d'haver estat coneguts per l'autor al llarg de la seva prolongada vida.

El quart volum ens apropa a l'arquitecte Josep Danés, l'obra del qual està escampada en diverses